

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
Рех број 516/13
Дана, 14. априла 2014. године
Београд
Тимочка број 15

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ, судија Васић Предраг као судија појединац, у ванпарничном предмету по предлогу предлагача **Линде Карађорђевић, Димитри Карађорђевића, Катарине Карађорђевић, Ђорђа Карађорђевића Михаила Карађорђевића и Лавиние Карађорђевић**, које све заступа пуномоћник **Душанка С. Суботић-Хомен**, ради рехабилитације пок. Њеног Краљевског Величанства Краљице Марије Карађорђевић, донео је дана 14. априла 2014. године следеће

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ захтев за рехабилитацију Њеног Краљевског Величанства Краљице Марије Карађорђевић, рођене Ноенколн-Сигмаринген, рођене дана 09.01.1900. године у Готи, удовице Краља Александра I Ујединитеља, те се **УТВРЂУЈЕ** да је Указ У бр. 392 Председништва Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије од 08.03.1947. године **ништав** од тренутка доношења у делу који се односи на почившу Краљицу Марију Карађорђевић и да су **ништаве** све његове правне последице.

Рехабилитовано лице, Њено Краљевско Величанство Краљица Марија Карађорђевић, има се сматрати неосуђиваном.

Образложење

Пуномоћник предлагача је у предлогу и током рочишта навела да је Краљица Марија рођена 09.1.1900. године у Готи, а преминула је дана 22.06.1961. године у Лондону. Краљица Марија била је из владалачке породице Ноенколн-Сигмаринген и у најближим родбинским везама са владајућим династијама Енглеске, Русије, Немачке и Португала. Указом на основу члана 16 став 3 и члана 17 став 2 Закона о држављанству Федеративне Народне Републике Југославије од 01.07.1946. године, на основу члана 14 став 3 Закона о врстама казни од 14.08.1946. године, у вези са чланом 4 тачка 23 Закона о Президијуму Народне Скупштине ФНРЈ, одлучено је да се одузме држављанство ФНРЈ и конфискује целокупна имовина између осталих чланова породице Карађорђевић и удовици Краља

Александра, Краљици Марији Карађорђевић. Због учешћа у Балканским и у Првом светском рату, Краљ Александар није био у прилици да се раније ожени, те се сматрало добрим политичким потезом венчање Принцезе Марије и Краља Александра, посебно због чињенице да је Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца имала проблем са границама у Банату. На Мировној конференцији која је одржана 1919. године у Паризу, Румуни су тражили да цео Банат припадне Румунији, што је већ наговештавало политички неспоразум, а делегација Срба, Хрвата и Словенаца то је одбила. Тако се дошло до тога да посланик Краљевског посланства у Букурешту др Бошко Чолак Антић покрене питање евентуалне удаје Принцезе Марије. Краљ Фердинанд I је био братанац Карла Румунског и наследник престола, јер Карло није имао потомства. Посланик Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, др Бошко Чолак Антић је саслушан од стране Краља Фердинанда и тада му је саопштено да је Краљ Александар јуначки краљ ујединитељ, познат по својим успесима у ратовима и добра прилика за румунску Принцезу Марију. Тако је дошло до закључења брака, с тим да је дана 07. јуна постигнут споразум о уређењу границе са Банатом, а 08. јуна је обављено венчање у Цркви Светог Архангела Михаила у Београду. Поменути споразум су закључили председник Владе Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца Никола Пашић и председник Владе Краљевине Румуније Такеј Јонеску. Поред овог веома значајног разграничења и територијалног проширења за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, румунска Принцеза Марија је донела пуно радости како у Двор у Београду, тако и у целој земљи. Била је изузетно образована, говорила је неколико језика, наклоњена уметности, посебно ликовној и музичкој, изузетно је била радна и вредна и несебична у пружању бриге за српски народ. Одмах по доласку је научила српски језик и само се на српском језику обраћала особама југословенског порекла. Марија Карађорђевић, краљица коју је народ из љубави и захвалности називао „Наша Мајка“, ушла је у српску историју и постала део народа уз велико поштовање самог народа. Из брака са Краљем Александром рођена су три сина. Дана 06. септембра 1923. године у Београду је рођен Принц – Престолонаследник Петар, који је добио име по српском Краљу Петру Првом Ослободиоцу, дана 19. јануара 1928. године родио се Томислав коме је на крштењу био кум Краљ Велике Британије и дана 28. јуна 1929. године, на Видовдан, у Двору Карађорђевића на Бледу, рођен је Принц Андреј. Краљица Марија се никада није мешала у државничке послове, а сав њен рад огледао се у служби хуманости. Као добротвор је била активна помажући старе и немоћне, као и децу, коју је обожавала. Краљица Марија је помагала и Русе који су дошли 1918. године у новоосновану Краљевину, тако да је Руском црвеном крсту дала помоћ као и руским кадетима у Белој Цркви, болници у Панчеву, затим Руском коњичком пуку који је био смештен у Белом Потоку, чиме је у ствари не само помагала Русе Белогардејце, него је чак и учествовала у подизању Руског дома који се и данас налази у улици Краљице Наталије. Била је донатор и заштитник Кола српских сестара, Београдског женског друштва, Друштва Кнегиње Љубице, Друштва Карађорђе и сви су се они обраћали њој да би им она помогла, што је она несебично и чинила. Заједно са Краљем Александром помагала је цркве, тако су помогли Сопоћане, у Боки Которској на Луштици поклоњено је пет звона са именима дародаваца и њихове деце Петра, Томислава и Андреја. У Штимљу је подигнут храм који је после рата 1945. године из идеолошких и политичких разлога

срушен, а то је било срамота српског народа да се такав храм сруши. Подигла је Гимназију „Никола Тесла“ у улици Краљице Наталије у Београду, помагала је гимназије у Пљевљима, у Грудима, Конављима, Црнојевић Реци, Сињу, Сремским Карловцима. Посебно је обраћала пажњу на студенте па је подигла дом у данашњој улици Краљице Марије, Дом студената „Вера Благојевић“. Дана 09. јула 1933. године је основала Југословенску унију за заштиту деце, а први Конгрес Југословенске уније за заштиту деце је одржан у Београду. Други светски рат је краљицу затекао у Енглеској где је била на школовању Андреја и Томислава. Када је сазнала о бомбардовању Београда и распад Југославије она није клонула духом него је преузела на себе хуманитарни рад, те је 01. јула 1941. године основала Црвени крст, Комитет Југословенског Црвеног крста, а 1942. године основала је Удружење „Свети Андреј Првозвани“. Путем тих асоцијација она је успела да помогне наше заробљенике којих је било око 200.000 и који су се налазили по логорима у Европи. У периоду од 1942. године до септембра 1943. године упутила је 7,5 милиона килограма одеће и обуће и око 5,5 милиона килограма хране. До Божића 1943. године је послала 30.000 шињела који су прикупљени за војску и послати у заробљеништво. После убиства Краља Александра, по решењу Среског суда за град Београд, имовина наследника краљевске деце стављена је под старатељство Кнеза Павла Намесника. Истим решењем, удовица Краљица Марија је добила одређену суму на име удовичког уживања од кога је задржала за своје трошкове само $\frac{1}{4}$, а сав преостали новац дала је у хуманитарне сврхе. После убиства Краља Александра основан је Фонд краљичине канцеларије у који је, поред низа осталог, Краљица Марија уложила и средства која су долазила од њеног мираза и имовину која није била њен мираз, а којом је она слободно располагала. Посредством краљевске канцеларије финансирана су добротворна друштва, хуманитарне, просветне, културне и верске институције и евентуално појединци. У интервјуу који је 1941. године у изгнанству дала британским новинарима у дворишту своје куће, између осталог је рекла: „Мој народ је само желео мир, али данас он је у рату. Знам да ће се борити до последњег човека и верујем у њих и сугурна сам да ће победити са нашим савезницима...“ Након укидања апанаже Краљици Марији и њеној породици 1944. године и после забране повратка у Отаџбину породице Карађорђевић 1945. године, као и одузимање њихове целокупне имовине 1947. године, Краљица Марија је слала помоћ све до друге половине 1952. године, а радило се о десетинама хиљада пакета. Године 1959. на позив председника Републике Француске Генерала Шарла де Гола присуствовала је обележавању 25. година од атентата у Марсеју. Председник Француске пете републике Шарл де Гол одликовао је Краљицу Марију највишим орденом Француске – Легијом части и изговорио је следеће речи: „Позивам све присутне да одају почаст овој дами у црној хаљини, јер је током последњег рата пружила помоћ свакоме ко је то затражио“. Предложила је да суд усвоји захтев за рехабилитацију.

Заменик Вишег јавног тужиоца у Београду се на рочишту и писано датом мишљењу од 24.03.2014. године изјаснила да има услова за законску рехабилитацију Њеног Краљевског Величанства Краљице Марије Карађорђевић применом одредбе члана 5 став 5 Закона о рехабилитацији.

Одлучујући о поднетом захтеву суд је извео доказе: увидом у превод оверене копије уписа података о смрти, матичног подручја Челси, који се односи на Марију Карађорђевић, којим је утврђена чињеница смрти са даном 22.06.1961. године; увидом у извод из матичне књиге умрлих општине Топола од 22.06.2007. године из кога је суд утврдио да је у матичну књигу умрлих која се води за матично подручје Топола под текућим бројем 24 за 2000. годину извршен упис смрти Томислава Карађорђевића са даном 12.07.2000. године, од оца Александра и мајке Марије; увидом у извод из матичне књиге умрлих Државе Калифорније на име Андреја Карађорђевића, чија је чињеница смрти утврђена са даном 07.05.1990. године; увидом у оверени превод извода из матичне књиге рођених за Лавинију Марију Карађорђевић рођену дана 18.10.1961. године у Hampsted, Južni Hampsted; увидом у оверену копију уписа поднетог о рођењу матичног подручја Južni Hampsted који се односи на Димитри Ивана Михаила Карађорђевића рођеног дана 21.04.1965. године; увидом у оверену копију уписа података о рођењу матичног подручја Lambeth Central да је извршен упис чињенице рођења Катарине Карађорђевић рођене дана 28.11.1959. године; увидом у извод из матичне књиге рођених на име Михаила Карађорђевића из кога је утврђено да је у матичну књигу рођених које се води за матично подручје Нови Београд под текућим бројем 121 за 2002. годину уписано рођење са даном 15.12.1985. године, од оца Томислава и мајке Linda Mary; увидом у превод оверене копије уписа брака у Општем матичном уреду суд је утврдио да је дана 16.10.1982.године, закључен брак између Томислава Карађорђевића и Linde Mary Bonney, увидом у превод овереног извода из уписа рођених регистрационе области Westminster суд је утврдио да је дана 25.05.1984.године, рођен Ђорђе Карађорђевић од оца Томислава и мајке Linde Mary Bonney и да је упис извршен под бројем 64, читањем фотокопије Указа У број 392 Председништва Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије од 08.03.1947. године који је објављен на страни 796 броја 64 службеног листа ФНРЈ од 01.08.1947. године.

Суд је по свом уверењу, на основу савесне и брижљиве оцене доказа које је анализирао како сваки понаособ тако и у њиховој међусобној повезаности, као и на основу резултата целокупног поступка, у смислу одредбе члана 8 Закона о парничном поступку, у вези члана 30 став 2 Закона о ванпарничном поступку, утврдио да је захтев за рехабилитацију покојне Марије Карађорђевић основан.

Најпре је суд ценио да ли је поднети захтев за рехабилитацију благовремен и дозвољен.

Одредбом члана 9 Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ број 92/11) прописано је да право на подношење захтева за рехабилитацију због повреда права из члана 1 став 1 Закона о рехабилитацију престаје протеклом од 5 (пет) година од дана ступања на снагу закона. Како је Закон о рехабилитацији ступио на снагу дана 13.12.2011. године, рок за подношење захтева за рехабилитацију истиче дана 13.12.2016. године, те из тога произилази да су предлагачи благовремено поднели захтев за рехабилитацију почивше Краљице Марије Карађорђевић.

Захтев за рехабилитацију почивше Краљице Марије Карађорђевић је и дозвољен имајући у виду одредбу члана 5 став 5 Закона о рехабилитацији јер се по сили закона рехабилитују лица којима је Указом Председништва Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије У број 392 од 08.03.1947. године укинута држављанство и конфискована целокупна имовина.

Надаље, суд је ценио да ли предлагачи имају правни интерес за подношење захтева за рехабилитацију.

Одредбом члана 7 тачка 2 Закона о рехабилитацији је прописано да после смрти лица из члана 1 став 1 закона, потомци лица чија се рехабилитација тражи имају право да наведени захтев и поднесу. На основу ове одредбе произилази да су Ђорђе Карађорђевић, Михаило Карађорђевић и Катарина Карађорђевић, као деца покојног Томислава Карађорђевића и Линда Карађорђевић као супруга покојног Томислава Карађорђевић, сина покојне Марије Карађорђевић и Лавинија Карађорђевић и Димитри Карађорђевић као деца покојног Андреја Карађорђевића, сина Марије Карађорђевић, свакако били легитимисани за подношење захтева за рехабилитацију.

Чланом 1 став 1 тачка 1 Закона о рехабилитацији уређена је рехабилитација и правне последице рехабилитације лица која су из политичких, верских, националних или идеолошких разлога лишена живота, слободе или других права до дана ступања на снагу овог закона на територији Републике Србије без судске или административне одлуке.

Чланом 3 став 1 истог закона је прописано да је рехабилитација утврђивање ништавости, односно непуноважности аката и радњи којима су лица из члана 1 став 1 закона лишена живота, слободе или других права из политичких, верских, националних или идеолошких разлога.

Надаље, одредбом члана 5 став 5 истог закона је прописано да по сили закона се рехабилитују лица којима је Указом Председништва Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије У број 392 од 08.03.1947. године („Службени лист ФНРЈ“ број 64/47) укинута држављанство и конфискована целокупна имовина.

Примењујући одредбу члана 5 став 5 Закона о рехабилитацији суд је донео одлуку као у изреци овога решења, посебно из разлога што је утврдио да је на основу поменутог Указа из 1947. године почивша Краљица Марија Карађорђевић, искључиво из политичких и идеолошких разлога, била лишена основних људских права и слобода као што су право на држављанство, право гласа и право на имовину, дакле права и слобода које су гарантоване свим међународним конвенцијама и декларацијама, међународним актима о слободама и правима која су ратификована од стране Републике Србије и која су на тај начин постала део унутрашњег права.

Приликом доношења своје одлуке суд је имао у виду и одредбе Закона о укидању Указа о одузимању држављанства и имовине породици Карађорђевић („Службени лист СРЈ“ број 9/2001) којим је укинут Указ Председништва Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије У број 392 од 08.03.1947. године којим је одузето држављанство и конфискована целокупна имовина, међутим, имао је у виду одредбе члана 6 став 1 и члана 42 став 6 Закона о враћању одузете имовине и обештећењу („Службени гласник РС“ број 72/11 и 108/13) којим је прописано да се одредбе Закона о враћању одузете имовине и обештећењу примењују и на имовину која је конфискована после 09.03.1945. године, под условом да је бивши власник рехабилитован до дана ступања на снагу овог закона или буде рехабилитован на основу захтева за рехабилитацију из члана 42 став 6 закона, у складу са посебним законом. Лице из члана 6 став 1 Закона о враћању одузете имовине и обештећењу је у обавези да уз захтев приложи правноснажну судску одлуку о рехабилитацији односно доказ да је поднело захтев за рехабилитацију, из чега произилази да правни следбеници почивше Краљице Марије Карађорђевић уз захтев за реституцију који су поднели или ће поднети Агенцији за реституцију Републике Србије, треба да приложе и правноснажну судску одлуку о рехабилитацији. У супротном, захтев за реституцију ће бити одбачен као неуредан.

На основу свега изнетог суд је одлучио као у изреци овог решења.

Судија,
Предраг Васић

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

Против овог решења може се изјавити жалба Апелационом суду у Београду, преко овога суда, у року од 30 дана од дана пријема писаног отправка решења.

За тачност отправка тврди: ЉС

За тачност отправка
Шеф одсека судске писарнице
